

KNIVHOVNÍCI A PUBLIC RELATIONS

Eva Novotná

U nás, v našem oddělení public relations v Národní knihovně, nahra-
zujeme toto nepřeložitelné sousloví důvěrně názvem Ferda mravenec práce
všeho druhu. Tak, myslím si, získávám oprávnění mluvit tady, v Seči. Nechci
však mluvit o Národní knihovně. Troufám si zamýšlet se nad tím, jaký obraz
poskytujeme veřejnosti my, knihovníci, početně velmi malá profesní skupina,
zatížená současně tolika problémy i tolika ušlechtilými plány. A přiznávám
hned na začátku, že mne k tomuto zamýšlení přiměla skutečná kulturní udá-
lost letošní okurkové sezóny – totiž vystoupení knihovníků na obrazovkách
České televize v tak prestižním pořadu, jakým je Netopýr Antonína Přidala.

Protože jde o pregnantní vyjádření toho, co bychom jako profesní skupina
měli mít ve svém štítu, budu citovat z knihy Public relations amerického au-
tora Philipa Lesleyho: „Stav, kterého bude dosaženo v budoucnosti na každé
společenské úrovni, nezávisí v první řadě na rozvoji techniky, výroby nebo
na penězích. Závisí na souladu zájmů mnoha milionů lidí s právním řádem
a vývojem velmi složitých systémů, potřebných pro zajištění životaschopnosti
společnosti. To, co bude podnikat průmysl, banky, vzdělávací systémy, zdra-
votnictví a vláda, závisí na tom, zda to bude lidmi pochopeno a zda budou
se systémem při realizaci záměrů spolupracovat. . .

Cílem public relations není ovládnutí veřejnosti, ale pomoc organizacím
a institucím v jejich chování tak, aby byla příznivě akceptovány veřejností.“

Z tohoto hlediska tedy pro organizace, instituce i pro profesní skupiny
jsou prvořadými cíli:

- pečovat o postavení a zájmy organizace
- předcházet útokům proti nim, a jestliže se objeví, vypořádat se s nimi
- získávat podporu ostatních skupin

Potud Philip Lesley.

Konfrontujme výroky Philipa Lesleyho s vyzněním zmíněné besedy v České
televizi:

- zapůsobili vystupující knihovníci jako skupina se společnými snahami?
- definovala tato skupina své snahy?
- mohlo jejich vystoupení zaujmout odhadnutelnou a pro knihovny životně
důležitou skupinu posluchačů – vrstvu inteligence?

- zapůsobili knihovníci přesvědčivě a tak, aby získali sympatie?
- pomohla beseda k pochopení problémů a trendů knihovnictví, ke kladnému přijetí ostatními skupinami?

Předpokládám, že si teď v duchu říkáte: to je moc jednoduché kritizovat, ale udělej všechno dobře, když na tebe páli reflektory, rozechvívá tě tréma, protože nevíš, jakou otázku budeš zodpovídat a už vůbec nevíš, jaká část tvé odpovědi se po konečném sestřihu dostane do éteru.

Vím, jak je nekonečně těžké získat a pak udržet zájem médií, televize zvláště. A také moc dobře vím, že teprve televizí sdělená fakta se stávají obecně známými. Právě proto bychom jak z Philipa Lesleyho, tak z vystoupení našich kolegů měli vyvodit několik zásadních poučení, základ, z něž neslevíme:

- ať se deklaruji jako knihovník jakéhokoli typu knihovny, pro veřejnost se stávám perzonalizací profese. V tu chvíli jsem tedy odpovědný nejen za svou kancelář, za svůj post, ale současně také za profesi:
  - z tohoto hlediska – reprezentant profese – musím ve svém projevu rozlišit a zdůraznit to, co platí obecně, a co je moje, místní, osobní specifikum,
- další pravidlo: spory o nové trendy v profesi, dokonce odpor k novým trendům, patří především na stránky odborného tisku, na odborné semináře a konference. Tam lidé z profese pochopí i zkratkovité vyjádření. Pokud svůj názor, nelibost, svou nevíru sděluji široké veřejnosti, jsem povinen zdůraznit, že jde pouze a jen o můj názor a že se příslušníci mé profese v názorech liší,
- hovořím-li o své profesi a chci ve veřejnosti o ni vzbudit zájem, nevystačím se zaběhanou letitou praxí, na níž jsem za posledních třicet let nechtěl nic změnit. Jsem povinen vědět, kam se můj obor ubírá, být s tím z hloubi duše nesouhlasím. A i když já osobně nesouhlasím, nemám morální právo svými výroky zlehčovat snažení druhých.

Na jaře, po 2. dubnu, se zdálo, že knihovníci se dokáží dohodnout o tom, co je nejvíce páli, že opouštějí postoje formované místem působení, že, vyzvání sekci dětských knihoven, pochopili, že je potřeba postupovat v soustředěném zástupu. Po tiskové konferenci, která proběhla v Praze, se podařilo něco nevídaného: média se po několik dnů knihovnictvím jako oborem zasvěceně zabývala. To jest, zdůrazňovala význam knihoven v kulturní a informační oblasti, poukazovala na nedostatky v ekonomickém a legislativním postavení knihoven. A – a to pokládám za největší efekt – knihovny se objevily ve volebních programech politických stran. Je velká škoda, že červencová televizní beseda knihovníků v započatém trendu nepostupovala.

Všimněme si lékařů. Víme víc než dobře, že je to profesní skupina zatížená všemi klady a zápory současné populace. Pokud však o sobě lékaři veřejně

hovoří, podávají obraz o lékařském stavu jako o erudovaných, vědychtivých, dynamických, obětavých a citlivých vrcholných odbornících, jimž jenom ekonomické prostředí nedovoluje perfektní výkon. Myslím, že nám právě v tom společném citění, v profesionální hrdosti, mohou být příkladem. Jim jde o život a zdraví člověka, nám o to, co činí život lepším: o duši, o vzdělanost, o informovanost, což je základ civilizované, fungující společnosti.

Možná můžeme začít tím, že si odpovíme na pár otázek:

- jsme spokojeni s postavením a oceňováním knihovníků a knihovnictví vůbec?
- protože vím, že nejsme, co je toho příčinou: hledáme vinu mimo nás nebo v sobě?
- jsme schopni i přes funkční odlišnosti jednotlivých typů knihoven najít to, co nás spojuje najít to, co nás spojuje a učinit z toho základ společného programu?
- je vize budoucí funkčnosti knihoven shodná a přijatá celým knihovnickým společenstvím?
- co, ať jsme na jakémkoli knihovnickém postu, pro zvýšení knihovnické prestiže děláme?

Je po volebních námluvách. Měli bychom s veřejností za zády klást otázky politikům, jak to s těmi knihovnamí doopravdy myslí. V soustředěném působení na veřejnost (viz Philip Lesley – získávat podporu ostatních skupin) bychom měli usilovně pokračovat. Naději na úspěch máme jen tehdy, dokážeme-li najít společný cíl, a shodně postupovat v odsouhlasených krocích. Dohodnout se, společně postupovat, zdůrazňovat knihovnu a knihovnickou práci jako záruku na cestě k dostupnosti informací pro kohokoli na kterémkoli místě republiky, to považuji za public relations – neboli mravenčí práci všeho druhu – knihoven současnosti.